

OPINIA Asociației Promo-LEX

privind desconsiderarea de către Comisia națională extraordinară de sănătate publică a consultărilor publice inițiate de către Comisia Electorală Centrală pe subiectul organizării alegerilor în condițiile pandemice

Asociația Promo-LEX, în contextul aprobării de către Comisia națională extraordinară de sănătate publică (CNESP) a Instrucțiunii cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19 în perioada electorală propusă spre consultări publice de către Comisia Electorală Centrală (CEC) vine cu următoarele constatări:

a. Procesul de consultare publică inițiat de Comisia Electorală Centrală a fost desconsiderat de Comisia națională extraordinară de sănătate publică și s-a desfășurat cu încălcarea prevederilor legale.

Potrivit informației plasate pe pagina web a CEC¹ la data de 06.08.2020 CEC a invitat părțile interesate să înainteze, până la 15 august 2020, comentarii și propuneri pe marginea Instrucțiunii cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19 în perioada electorală. Amintim că potrivit Legii privind transparența în procesul decizional, *termenul de prezentare a recomandărilor asupra proiectelor de decizii va constitui cel puțin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunțului referitor la inițierea elaborării deciziei sau de la data mediatizării anunțului privind organizarea consultărilor publice.*

Promo-LEX, pornind de la prevederile legale, dar și în spiritul de bună credință, la 14 august 2020 a expediat recomandările sale tehnice cu privire la necesitățile de îmbunătățire a Instrucțiunii.

Pe de altă parte, deși CEC a solicitat Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică [avizarea proiectului](#) instrucțiunii conform competențelor funcționale, la 17.08.2020 CEC a publicat Instrucțiunea cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19, dar care a fost deja [aprobată de CNESP](#) în data de 12.08.2020.

În concluzie, Instrucțiunea a fost aprobată cu 4 zile până la finalizarea consultărilor publice, însă informarea publică de către CEC despre acest fapt s-a făcut imediat după expirarea termenului. În acest fel, CNESP a desconsiderat procesul de consultare publică inițiat de CEC dar și opiniile parvenite în adresa CEC de la părțile interesate, astfel fiind create condiții de excludere a părților interesate din procesul de elaborare a deciziilor.

b. CNESP și-a arogat atribuții excesive prin aprobarea unei Instrucțiuni a cărei termene de implementare sunt prevăzute, preponderent, în afara perioadei de urgență în sănătate publică

Deși perioada stării de urgență în sănătate publică a fost declarată și [prelungită doar până la 31 august 2020](#), ***CNESP și-a arogat atribuții excesive prin aprobarea Instrucțiunii, prin care s-a decis implementarea măsurilor speciale în afara perioadei de urgență în sănătate publică.*** În context, amintim că potrivit Programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii

¹ [Comunicat de presă](#). Comisia Electorală Centrală este preocupată de organizarea și desfășurarea alegerilor în condițiile pandemiei provocată de infecția cu virusul COVID 19.

Moldova din 1 noiembrie 2020, majoritatea activităților urmează să se desfășoare după data de 31 august 2020.

Menționăm că toate drepturile și atribuțiile specifice acordate de *lege* autorității competente pentru supravegherea sănătății publice responsabile de gestionarea urgenței în sănătate publică (art. 58-62), sunt legate exclusiv de perioada pentru care a fost instituită starea de urgență, în speță 31.08.2020. Drepturile și atribuțiile specifice vizează inclusiv crearea condițiilor speciale de activitate, de viață și deplasare pentru persoanele fizice și juridice (art. 58 alin. (5)).

În vederea revenirii în albia legalității, considerăm oportun desfășurarea următoarelor acțiuni de către CNESP:

- a. abrogarea hotărârii CNESP nr. 24 din 12.08.2020;
- b. examinarea în limita competențelor a riscurilor și problemelor evidențiate de părțile interesate care au remis în adresa CEC comentarii și propuneri și
- c. avizarea proiectului Instrucțiunii în limita competențelor acordate de lege.

În plus, Instrucțiunea nu vizează doar chestiuni de asigurare a măsurilor de prevenire a infecției COVID- 19, fiind puse în discuție și probleme de libera exercitare a dreptului de a alege și a fi ales. Astfel, considerăm că Instrucțiunea în cauză trebuie să fie aprobată de organul competent să organizeze și să desfășoare alegerile.

c. Prevederile Instrucțiunii, în opinia Promo-LEX, sunt de natură să creeze confuzii, iar pe alocuri pot chiar perturba procedurile electorale.

Promo-LEX subliniază că CNESP pare să fie cea mai vizată instituție care poate și trebuie să se expună în privința măsurilor de prevenție în cazurile de pericol a transmiterii unor boli contagioase. Măsurile de prevenție stabilite de CNESP trebuie să fie clare, previzibile și lipsite de orice fel de interpretare, totuși, Promo-LEX atrage atenția asupra următoarelor aspecte defectuoase stabilite în Instrucțiunea aprobată:

- Condiționarea dreptului de vot de existența echipamentului de protecție (pct. 1.1.)

Promo-LEX insistă că exercitarea dreptului de vot nu poate fi condiționat de prezentarea alegătorilor la secția de votare cu echipamente de protecție. **Considerăm că intrarea în secția de votare, poate fi condiționată doar în cazul în care organele electorale sau alte autorități publice vor pune gratuit la dispoziția alegătorilor (în special categoriile defavorizate care nu dețin resurse pentru achiziția acestora) echipamentul de protecție solicitat obligatoriu de CNESP.** În consecință, CNESP, Guvernul și organele electorale trebuie să se asigure că echipamentul de protecție rezonabil și obligatoriu solicitat trebuie pus gratuit la dispoziția acelor alegători care nu îl dețin. Sau, să fie prevăzute mecanisme alternative de exercitare a dreptului de vot de către alegătorii care nu dețin acel echipament, de exemplu votarea la locul aflării sau votarea pe liste suplimentare în raza secției de votare dar în afara localului secției de votare.

- Lista echipamentului de protecție obligatoriu a diferitor actori ai procesului electoral nu este expusă în mod exhaustiv (pct. 2.4. (doar măști și mănuși) și 3.7. (măști, mănuși, viziere, etc.)).

Fiind stabilită o obligație în adresa subiecților implicați în procesul electoral, inclusiv sub sancțiunea interzicerii accesului persoanelor autorizate să asiste la procesul electoral, recomandăm expunerea univocă a echipamentului de protecție rezonabil și minim de care trebuie să dispună fiecare subiect implicat în procesul electoral. La fel este necesar să fie stabilită periodicitatea schimbării acestuia, la aflarea permanentă în secția de votare. În cazul existenței unei liste a echipamentului solicitat de CNESP trebuie să fie clar prevăzute care va fi reacția autorității electorale în cazul absenței unui echipament din listă, spre exemplu persoana dispune de mască și mănuși, dar nu dispune de vizieră, sau dispune de vizieră și mănuși dar nu dispune de mască.

- **Reglementarea explicită a soluțiilor pentru a nu fi admise situații în care spațiul secției de votare permite amplasarea unui număr limitat** de observatori/ reprezentanți mass-media/ reprezentanți cu drept de vot consultativ, cu respectarea distanței de 1 m. Respectiv, este obligatorie **evaluarea sediilor secțiilor de votare (SV) și asigurarea că toate sediile secțiilor de votare corespund criteriilor necesare pentru prevenirea răspândirii COVID - 19 în ziua alegerilor**. În cazul identificării faptului, că unele sedii ale SV nu corespund criteriilor necesare, se recomandă identificarea sediilor alternative și comunicarea publică despre schimbarea sediilor secțiilor de votare.
- **Asigurarea dreptului de vot pentru persoanele care se află în autoizolare** sau respectă măsurile de carantină la domiciliul declarat în fișele epidemiologice, dar aflându-se în afara razei secției de votare unde își are înregistrarea la domiciliu/ reședință.
 - **Lipsa condițiilor pe care trebuie să le respecte concurentul electoral când solicită acordarea spațiilor de la autorități/ instituții publice pentru întrunirile cu alegătorii** (ex. timpul-limită pentru care se acordă, numărul limită de participanți cu respectarea distanței sociale, furnizarea sau existența echipamentului de protecție etc.). Condițiile necesare a fi respectate ar putea fi incluse în decizia/ contractul sau dispoziția emisă de autoritatea sau instituția publică, când se acordă permisiunea.

În concluzie,

- Condamnăm desconsiderarea de către CNESP a prevederilor legale privind desfășurarea consultărilor publice.
- Atragem atenția CNESP asupra depășirii atribuțiilor în contextul stării de urgență în sănătate publică doar până la 31 august 2020 și a lipsei unei clarități privind prelungirea și perioada de prelungire.
- Constatăm că prevederile Instrucțiunii sunt, pe alocuri prea largi și simultan nu acoperă multe aspecte problematice ce ar fi în stare să afecteze calitatea procesului electoral.

De asemenea, punând la bază necesitatea revenirii în albia legalității și luând în considerare competențele și aria de responsabilitate a autorităților publice vizate, **Promo-LEX recomandă:**

Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică:

- oferirea de claritate privind probabilitatea și necesitatea prelungirii perioadei de urgență în sănătate publică, în așa fel ca să nu existe incertitudini privind măsurile aplicate pentru diferite etape ale procesului electoral;
- abrogarea hotărârii CNESP nr. 24 din 12.08.2020;
- examinarea în limita competențelor a riscurilor și problemelor evidențiate de părțile interesate care au remis în adresa CEC comentarii și propuneri;
- avizarea proiectului Instrucțiunii în limita competențelor acordate de lege.

Comisiei Electorale Centrale:

- finalizarea procesului de consultare publică;
- examinarea recomandărilor cu prezentarea sintezei analizei acestora și expedierea către CNESP;
- aprobarea instrucțiunii cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19